

3 Workshops uit de jaarlijkse conferentie van de
National Association of Writers in Education

Handschoenen – Barbara Large	2
Kaart van een huis van vroeger – Judith Alnatt	4
Ware verhalen – Kelly Connor	5

[Nawe Conference 2011](#); Northampton, 11-13 november 2011

*Bezoek aan de conferentie en bewerking van de workshops:
Sieneke de Rooij*

Handschoenen en Kaart van een huis van vroeger

Touching Stories – Barbara Large en Judith Allnatt

Beide oefenseries zijn handig:

1. als introductieoefeningen om het ijs te breken
2. voor nieuwe groepen waarin men elkaar nog niet goed kent
3. voor een start waardoor vertrouwen in de groep ontstaat.

Handschoenen

een personage ontdekken

De handen gebruiken om creativiteit bereiken is een efficiënte schrijftruc.

Actieve handen, handen in rust, handen schudden, versierde handen en de diverse handschoenen die personages dragen: ze openen het geheugen en de fantasie via de tastzin en door associaties. Dit werkt uiteraard voor beginnende en ervaren schrijvers.

Barbara Large MBE is a Senior Lecturer in Creative Writing and Director of the [Winchester Writer's Conference](#), RKE, University of Winchester. She is a published author, member of the Society of Authors and the Royal Society of Arts and enjoys the opportunity to encourage new writers.

Elke werkplek heeft een handschoen voor zich liggen. Allemaal verschillende soorten: een bruidsmisjeshandschoen, een chirurgische handschoen, een skihandschoen, een want met glitters, een bouwhandschoen, een tuinhandschoen, enz.

Handen zijn overal. Daarom kun je met handen een goede start maken.

- **Schud je buur de hand** en observeer, overdenk wat voor hand je schudt. Vergelijk met je eigen hand. Hoe voelt de hand aan. Klein, groot, warm, koel, droog, vochtig, ringen, nagels, litteken?
- **Schrijf nu op** wat voor hand je hebt geschud. → (hier begint de vorming van een personage).

Korte vraagronde wat de ervaringen waren. Wie wil, vertelt iets.

Vervolg: Denk nog even terug aan het handenschudden daarnet.

- Hoe voelde het aan om deze hand te schudden? Was er oogcontact? Werd je nog afgeleid door iets anders?
- Handen weerspiegelen, of geven je, karakter. **Geef nu jouw personage een naam.** Wat kan die naam zijn? Vog je intuïtie, eerste ingeving. En schrijf de naam op.

Korte vertelronde: wie wil noemt de gekozen naam.

Een naam roept associaties op. Een omgeving: sociale omgeving of een locatie, een historische setting, een tijdperk: wanneer je doorassocieert met de naam komt er informatie. Barbara vergelijkt het schillen van een sinasappel en het pellen van de partjes. Kies de naam, en deze geeft zijn eigen symboliek.

Nu ga je naar een probleem voor je verhaal vissen.

- **Doe je handschoen aan.**
(De hele groep trekt de handschoenen aan, dit maakt gelach, gepraat en geroezemoes los. Laat dit even gebeuren want het effect van het 'verkleeden' is waardevol.) Begin je nu het begin van een verhaal te voelen?
- **Leef je in:** je bent nu in de huid van een ander gekropen. Die ander heeft een naam en een hele achtergrond.
- **10 minuten freewriten** over de persoon die deze handschoen draagt.

Waarom draagt een mens handschoenen? Bijv. Om zich te verstoppen, iets te verbergen; om te verfraaien, om schoon te blijven, om anderen niet aan te raken.

We focussen nu op een totale blik op dit personage. Een aanzet van een verhaal komt tot een climax en leidt uiteindelijk naar een ontknoping, die je vast kunt plannen.

- **Schrijf snel in steekwoorden** wat dit personage doormaakt en waar het verhaal heengaat; focus op je eigen handschoen en blijf bij de naam.

Wat voor iemand zou nu zo'n handschoen als de mijne dragen?

Iemand die vastzit in een gewelddadig huwelijk?

Iemand met een verminkte hand?

Iemand met verleidingsplannen?

Iemand die geobsedeerd is door vuil en hygiëne?

Iemand die er chique wil uitzien?

Iemand die schoonmaakt, kookt, tuiniert, op zijn nagels bijt?

Een chauffeur, een musicus?

Een vermomming? Niets is wat het lijkt?

- **Schrijf ca 10 minuten.** Een alinea uit een (kort) verhaal.
- **Stop.** Kun je voelen hoe snel je nu in de flow komt en het verhaal jou meesleept? (Na het vinden van de naam en met het binnenkruipen van handschoen komt er direct een verhaal en een vermoeden van een vervolg.)

Voorleesronde. Iedereen leest zijn plot voor.

Er is ruimte voor een paar opmerkingen / vragen over de tekst, het personage en wat er nog kan gebeuren. Wordt het romantisch, historisch, spannend, sinister? Wordt het een kinderverhaal, een sage, fantasy, een gedicht?

Dit is great FUN, de handschoenen maakten het tot een toegankelijk spel.

Samenvatting

1. Handschudden. Daarover schrijven.
2. Kies de naam. Daarover schrijven.
3. Handschoenen aantrekken. Kies de achtergrond, setting. Freewriten.
4. Waarom draagt jouw persoon die handschoen? Schrijf in steekwoorden over het plot.
5. Na een laatste gezamenlijke focus op 'wie' jouw handschoen kan dragen, schrijven.
6. Voorlezen, evt. vragen stellen over vervolgmogelijkheden.

Kaart van een huis van vroeger

Herinneringen losmaken door een specifieke locatie te beschrijven

Door tekenen worden herinneringen losgemaakt.. Aanzetten tot plots komen bovendrijven en het verleden verbindt zich met het heden. Tekentalent niet vereist!

Judith Allnatt is a writer and creative writing lecturer. Her novel, *A Mile of River*, was shortlisted for the Portico Prize for Literature. Short stories have featured in the Bridport Prize Anthology and on Radio 4. Her second novel, *The Poet's Wife*, was shortlisted for the East Midlands Book Award.

Er zijn grote vellen papier(formaat flip-over) en viltstiften uitgedeeld .

De docent leidt de cursisten door het proces in de volgende stappen:

1. **Denk aan een huis uit je jeugd** (geen plaats met traumatische ervaring!)
2. **Teken een plattegrond** van deze plek. Eerst het huis, deel het in, dan verder eromheen cirkelen: de tuin, verder naar buiten: straat, burend...
3. **schrijf er kernwoorden bij** over herinneringen, direct in de tekening
4. **Vertel elkaar in tweetallen** over de kaart en over herinneringen (dat kunnen heel kleine details zijn!).
5. **Schrijf ca. 10 minuten** over een of meer herinnering(en).
6. **Voorleesronde.**

Bij het voorlezen is er ruimte voor opmerkingen, vragen en praten over hoe het verder gaat: blijft het *life writing* of kun je er fictie van maken? Kan het in poëzie verwerkt worden? Kun je de herinnering cadeau geven aan degene met wie je haar beleefd hebt?

Doelen en nut van de oefening:

- ijsbreker,
- toegang tot herinnering,
- vertrouwen binnen de groep,
- een ervaring delen,
- de creatieve keus introduceren: wordt het fact of fiction?
- betrokkenheid bevestigen: een heel persoonlijk onderwerp geeft goede kans op thuis verder werken en afmaken,
- geeft dus een grotere kans op afmaken en delen in de volgende bijeenkomst.

Deze oefening kun je ook met andere thema's invullen: plaatsen waar je gewerkt hebt, waar je ziek was, waar je verliefd bent geworden. Oudere herinneringen werken vaak het best: die geven associaties met gevoelsindrukken. Daarmee is het product het meest bevredigend voor de schrijver.

Samenvatting

1. Deel forse vellen papier en stiften uit. Cursisten werken in tweetallen. Instructies:
2. aan het huis denken / plattegrond tekenen / kernwoorden bijschrijven,
3. in duo's vertellen / 10 minuten schrijven ,
4. voorleesronde.

Ware verhalen

Telling True Tales – Kelly Connor

Jongeren snakken naar waarheid. Ze hunkeren ernaar dat men hen de waarheid zegt, en dat zij ook zelf de waarheid kunnen vertellen.

Nodig een groep jongeren van 15 jaar en ouder uit om ware verhalen te vertellen over risico's die zij namen toen ze 14 waren. Dit leidt tot groeiende onderlinge betrokkenheid en zelfvertrouwen. Nodig hen dan uit om te vertellen over risico's die hun ouders namen toen ze 14 waren, en dan opent zich een heel nieuwe dimensie van kijken en ervaren. Dit is een leuke, riskante, creatieve workshop om nieuw denken en beleven te stimuleren. Geschikt om te problemen tussen generaties en culturen te helpen oplossen en voorkomen. De workshop geeft aanknopingspunten voor projecten (auto)biografisch schrijven met jongeren.

Kelly Connor is author of the novel *Cosmic Adultery*, and the memoir *To Cause a Death*. Playwright and performer of *Two Empty Chairs*, a solo drama adapted from her memoir, Kelly travels internationally giving talks and workshops at schools, colleges and conferences. <http://www.kellyconnor.com/>

Kelly's workshop ontstond na het verschijnen van [To Cause a Death](#), haar memoir over het feit dat zij als 17-jarige de dood van een voetganger veroorzaakte en de levenslange impact die dat op haar eigen leven had. Uit het boek ontstond de monoloogvoorstelling [Two Empty Chairs](#), waarmee ze nu scholen bezoekt. Haar eerste workshop naar dit model ging daaraan vooraf. Kelly's levensverhaal is 'goede bedoelingen, vreselijke gevolgen'; deze gevolgen accepteren is een voorwaarde om te kunnen verderleven. Kelly werkt vandaag de dag in precies ditzelfde format met volwassenen.

- De invloed van biografisch vertellen op jongeren.
- Behoeftte van jongeren aan de waarheid: horen en vertellen.
- 'Memoir writing' (auto)biografisch schrijven, dagboek schrijven.

Achtergrondinfo voor de docent

14 jaar, risico, Held

De workshop gaat over *Verhalen over 'een risico toen [x] 14 was'*.

Waarom over 'toen je 14 was'? Omdat veel mensen dan een verschuiving in hun bewustzijn meemaken, het ontwaken van besef van zichzelf in relatie tot de wereld om hen heen.

Risico hoeft niet verbonden te zijn met angst. Risico nemen betekent ook: het heft in eigen hand nemen, de moed opbrengen. Past als thema heel goed bij puberteit en adolescentie. Je staat voor obstakels, iets probeert je tegen te houden. Je moet de oplossing vinden. Je staat er alleen voor. Het geheel is een indicatie van wat je taak of opdracht in het leven is.

Leg uit dat De Held betekent: de hoofdpersoon, niet zozeer een overdreven superheld, en dat iedereen de hoofdpersoon in zijn eigen levensverhaal is.

Familiegeschiedenis

De mijlpalen om de 7 jaar zijn belangrijk: 7, 14, 21, etc.

Kijk terug in je eigen leven, dan terug in het leven van je ouders en grootouders.

Misschien zit er een thema door de generaties heen, net als risico nemen. Het kan zich zelfs in de familie herhalen.

Veel verhalen zijn te ontlocken door te vragen naar grootouders. Grootouders en kleinkinderen praten makkelijker dan ouders en kinderen. Er is vaak veel wederzijdse belangstelling. Vraag de jongeren bijvoorbeeld: hoe hebben je grootouders elkaar leren kennen? (Dat weten ze niet, ze zullen het hun ouders moeten vragen.)

Extra instructies aan docent

- Mochten er volwassenen meedoen (docenten), moeten die ook serieus meedoen en ware verhalen vertellen. Dit is heel belangrijk voor de jongeren; het fascineert hen om zich de volwassenen als pubers voor te stellen.
- Het is belangrijk om te weten of er iemand in de groep is van wie beide ouders zijn overleden, of van wie een ouder recent is overleden. Extra zorg is dan geboden.
- De kern van de workshop is ‘verhalen vertellen’. We proberen ware verhalen op het spoor te komen, daarnaast gaat het ook om storytelling en archetypische verhalen (voor de onderdelen die verzonnen moeten worden).
- Discussie over nazorg: het komt voor dat er heel heftige dingen worden verteld (bijv. in de Britse achterstandswijken zijn de verhalen soms gruwelijk). Laat de jongeren dan niet hangen, maar zorg dat er kan worden nagepraat. Óf zeg van tevoren dat het niet het ergste verhaal/risico uit je leven moet zijn!

Verloop van de workshop

In de ‘autobiografische verhalenworkshop’ begin je met de stemming rond het verhaal.

Jongeren weten door film, internet, games en fantasy veel over fictie, veel meer dan over de verhalen in hun eigen familie.

Introduceer de 5 essentiële onderdelen:

1. Er is een **held**, de hoofdpersoon
2. Er moet een **taak** worden volbracht
3. De hoofdpersoon moet **risico's** nemen
4. De taak moet binnen een bepaalde **tijd** worden volbracht.
5. En de vorm: belangrijk is het magische verhaalbegin ‘**Er was eens...**’

Kelly stelt: dit alles speelt zich eigenlijk nu af: in deze workshop ben jij de hoofdpersoon. Je weet misschien nog niet wat je taak is, maar je hebt er wel een: iedereen heeft zijn levenstaak.

Vraag de cursisten nu:

- **Vertel een verhaal** over een risico dat je nam toen je 14 was
- **Begin je verhaal met:** ‘Er was eens een meisje / jongen van 14, dat was ik. Ik nam een risico...’ En dan vertel je verder.
- (Ideaal vertel je over een echt gebeurd risico, maar als dat niet gaat verzin je er een.)
- De kring langs, iedereen krijgt de beurt.

De eerste ronde verloopt vaak snel, elk verhaal in een paar zinnen. In de volgende ronde gaan we verder terug in de tijd met het verhaal van een andere held(in):

- **Vertel me nu over een risico** dat je vader of moeder nam toen hij of zij 14 was.
- **Begin op dezelfde manier:** ‘Er was eens een meisje/jongen van 14, dat was [mijn moeder, vader]. Z/hij nam een risico...’
- Vertel een echt verhaal of verzin er een.

Deze tweede ronde krijgt een ander karakter. Er vindt een stemmingswisseling plaats en de verhalen gaan wat dieper.

Na deze ronde groeit er zeker intimiteit en vertrouwen.

- **Bereken nu in welk jaar** dat verhaal van je vader of moeder zich afspeelde. Dat geeft wel wat gereken. Zodra iedereen een jaar duidelijk heeft, deel je groepjes in, die qua jaar, of periodes van 5 jaar of decennium bij elkaar horen.

De volgende opdracht:

- **Maak in groepjes een beeld van de maatschappij** in die jaren. (Kortom: in welke omstandigheden groeide jouw ouder op?).

Referenties zijn vaak de jeugdcultuur, muziek, mode, auto's, sport. Daarna de laag van geschiedenis. Groepen vragen elkaar om hulp en info. Dit werkt verbindend.

In de volgende diepere laag kun je nog doorgaan tot de verhalen van grootouders.

Dit past in een langer lopend project, waar tijd tussen 2 bijeenkomsten zit, zodat de cursisten hun ouders over hun grootouders kunnen ondervragen.

Afronding

Het proces eindigt doordat de docent de cursisten weer terugbrengt naar het heden en naar de vertellers zelf: ‘Het is belangrijk verhalen te vertellen, maar een verhaal moet gehoord worden en het moet mensen raken. Jij moet dus verteller en held tegelijk zijn.’ Dus om het af te ronden:

- **Vertel me over** een boek, een film, een verhaal, dat jou geraakt heeft, dat je leven heeft beïnvloed, dat jou veranderd heeft.

Na alles wat er verteld is, kun je er ook over schrijven.

- Thuis verder schrijven? Eerst vertellen, het verhaal ontdekken, dan schrijven.

Samenvatting

1. ‘Setting the scene’: de juiste mood vestigen, ‘held’ en ‘risico’ inleiden, de ‘Er was eens...’ formule.
2. Je bent de hoofdpersoon, held, in je eigen verhaal. Vertel een verhaal van toen je 14 was, over een risico dat je toen nam. Begin met: ‘Er was eens...’
3. Nu gaan we terug in de tijd. Vertel over een risico dat je vader of moeder nam. Begin weer met ‘Er was eens...’
4. Bereken de tijd waarin dat verhaal over je vader/moeder zich afspeelde. Welk jaar?
5. Verdeling in kleine groepjes naar tijdsperiode. Schets samen de maatschappij in je tijdvak. Elke groep vertelt er iets over.
6. Terug naar het heden. Ook verhalen beluisteren is belangrijk. Vertelrondje: welk verhaal (boek, film, game, krant) heeft jou geraakt of veranderd?

Video: Children Full of Life

Een tip van Kelly is de videoserie Children Full of Life, hier op Vimeo: [Children full of life](#)

Een beeld van de Japanse leraar in het basisonderwijs Kanamori, die zijn kinderen op een bijzonder menselijke manier onderwijst en met hun echte gevoel werkt. Hij laat de kinderen onder andere in hun schrijfboekjes 'Brieven aan de klas' schrijven, waarin ze persoonlijke dingen kwijt kunnen.